

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zgromadzonych w Radzie w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

(Przegląd konkluzji Rady z 15 listopada 2004 r.)

(2006/C 298/05)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH ZGROMADZENI W RADZIE,

ŚWIADOMI, że

1. 12 listopada 2002 r. Rada przyjęła rezolucję⁽¹⁾ w sprawie promowania ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego. Rezolucja ta stała się podstawą deklaracji przyjętej przez ministrów odpowiedzialnych za kształcenie zawodowe i szkolenia w państwach członkowskich UE, krajach EFTA/EOG i krajach kandydujących, przez Komisję i przez europejskich partnerów społecznych na spotkaniu w Kopenhadze 29-30 listopada 2002 r. jako strategia poprawy wyników, jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego i szkoleń (proces kopenhaski).

2. Podczas pierwszego przeglądu, któremu poddano proces 14 grudnia 2004 r.⁽²⁾ w Maastricht, na podstawie konkluzji Rady z 15 listopada 2004 r., uznano, że kwestie VET są na szczycie europejskim bardziej widoczne i odgrywają istotniejszą rolę oraz że poczyniono znaczne postępy. Objęły one wiele wspólnych narzędzi i zasad⁽³⁾. Komunikat z Maastricht określa priorytety na szczeblach krajowym i europejskim oraz ściślej wiąże proces kopenhaski z programem prac „Edukacja i szkolenia 2010”.

3. Od czasu przyjęcia komunikatu z Maastricht przyjęto także ujednolicone ramy EUROPASS, pozwalające na porównywanie kwalifikacji i kompetencji oraz konkluzje Rady w sprawie roli rozwoju umiejętności i kompetencji⁽⁴⁾. Sukcesem zakończyły się konsultacje w sprawie europejskich ram kwalifikacji; trwają też dalsze prace nad rozwojem systemu punktów w dziedzinie VET (ECVET), który jest obecnie poddawany konsultacjom społecznym.

⁽¹⁾ Dz.U. L 13 z 18.1.2003, str. 2.

⁽²⁾ Dok. 13832/04.

⁽³⁾ Rezolucja w sprawie poradnictwa przez całe życie (dok. 9286/04); Konkluzje w sprawie identyfikacji i zatwierdzania kształcenia nieformalnego oraz incydentalnego (Dok. 9600/04); Konkluzje w sprawie zapewniania jakości w VET (dok. 9599/04).

⁽⁴⁾ Europass (Dz.U. L 390 z 31.12.2004, str. 6); Konkluzje w sprawie umiejętności i kompetencji (Dz.U. C 292 z 24.11.2005, str. 3).

4. Poprawiona strategia lizbońska i zintegrowane wytyczne dotyczące wzrostu i zatrudnienia na lata 2005-2008⁽⁵⁾ podkreślają centralną rolę edukacji i szkoleń w agendzie Unii Europejskiej. Strategia wzywa państwa członkowskie do rozszerzenia zakresu inwestycji w kapitał ludzki oraz ich udoskonalania, a także do przystosowania systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w odpowiedzi na wyzwania stawiane przez globalizację, zmiany demograficzne oraz innowacje techniczne.

5. Zgodnie ze wspólnym sprawozdaniem okresowym z 2006 r. z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”.⁽⁶⁾ „Do największych wyzwań w przyszłości należeć będzie poprawa jakości i zwiększenie atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego”. Podaje ono również, że: „dążenie do doskonałości ... powinno iść w parze z dążeniem do większej dostępności i integracji społecznej.”

PODKREŚLAJĄ, że

1. Kształcenie i szkolenie zawodowe powinny zwiększać solidne podstawy w zakresie wiedzy i umiejętności koniecznych w życiu zawodowym, podkreślając jednocześnie wybitne osiągnięcia na wszystkich poziomach. W strategiach i wzorcach działania należy uwzględniać skutki inwestowania w różne poziomy umiejętności i kompetencji. Nauczanie umiejętności na poziomie średnim oraz umiejętności technicznych, a także umiejętności wysoce specjalistycznych powinno odbywać się na większą skalę, tak by zaradzić brakom i wspierać innowacje i rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy.

2. VET odgrywa podwójną rolę: wspiera konkurencyjność i zwiększa spójność społeczną.⁽⁷⁾ Strategie związane z VET powinny dotyczyć wszystkich grup społecznych i oferować osobom zdolniejszym atrakcyjne i wymagające ścieżki kariery, ale nie zapominać jednocześnie o tych, którzy mają gorsze warunki zdobywania wykształcenia i są zagrożeni wykluczeniem z rynku pracy — w szczególności o tych, którzy przedwcześnie opuszczają szkoły, o tych, którzy mają niskie kwalifikacje lub nie mają ich wcale, osobach o specjalnych potrzebach edukacyjnych, osobach ze środowisk imigrantów oraz o starszych pracownikach;

⁽⁵⁾ Dok. 9341/2/05.

⁽⁶⁾ „Modernizacja systemów edukacji i szkoleń: ważny wkład na rzecz dobrobytu i spójności społecznej w Europie”, wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji na 2006 r. z postępów w realizacji programu prac „Kształcenie i szkolenie 2010” (Dz.U. C 79 z 1.4.2006, str. 1).

⁽⁷⁾ Konkluzje prezydencji, Rada Europejska w Brukseli, 23-24 marca 2006 r. (dok. 7775/06).

3. Edukacja podstawowa powinna zapewnić młodym ludziom wiedzę, umiejętności, wartości i postawy konieczne do dalszego uczenia się, zatrudnienia oraz przedsiębiorczości, a także przygotować uczniów do realizacji ścieżki kształcenia ogólnego, ścieżki kształcenia i szkolenia zawodowego lub połączenia obu ścieżek;

4. W trakcie kształcenia i szkolenia zawodowego młodzi ludzie powinni nabywać umiejętności i kompetencje istotne dla wymogów rynku pracy i uczenia się przez całe życie. Wymaga to strategii służących zmniejszaniu liczby osób opuszczających szkoły i kursy zawodowe przed ich ukończeniem, oraz ułatwiających przechodzenie ze szkół na rynek pracy, na przykład przez łączenie edukacji i szkoleń z pracą dzięki stażom i nauczaniu związanym z pracą.

5. Umiejętności i kompetencje dorosłych pracowników powinny być promowane przez zachęcanie do uznawania umiejętności nabytych uprzednio dzięki szkoleniom i doświadczeniu zawodowemu. Osobom pracującym należy zapewnić możliwość szkolenia i ocenić jednocześnie możliwości i korzyści wynikające ze zrównoważonego podziału obciążeń finansowych. Możliwości szkolenia powinny również być dostępne osobom i grupom mniej uprzywilejowanym, w szczególności tym mniej wykształconym;

6. Różnorodność europejskich systemów VET jest wartością, która stanowi podstawę wzajemnego uczenia się i która inspirowała do reform. Równocześnie różnorodność sprawia, że konieczna jest większa przejrzystość i wspólne podejście do kwestii jakości, czyli wzajemna wiarygodność systemów i wzorców dotyczących VET. Celem powinno być promowanie europejskiego obszaru VET, w którym kwalifikacje i umiejętności nabyte w jednym kraju są uznawane w całej Europie, co wspiera mobilność młodzieży i osób dorosłych.

UZNAJĄ, że

proces kopenhaski odegrał zasadniczą rolę w uświadamianiu osobom odpowiedzialnym za decyzje polityczne znaczenia VET. Przyczynił się do zwiększenia znaczenia VET jako części strategii lizbońskiej. Proces ułatwia uzgadnianie wspólnych europejskich celów, omawianie modeli i inicjatyw krajowych oraz wymianę dobrych wzorów na szczeblu europejskim. Na szczeblu krajowym proces przyczynił się do zwiększenia zainteresowania VET i zainspirował do reform krajowych.

PODKREŚLAJĄ, że

1. W przyszłości należy poszerzyć specjalne działania dotyczące VET. Proces kopenhaski powinien być kontynuowany w ramach programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”. Należy zapewnić ukierunkowane i całościowe podejście, w ramach którego różne inicjatywy i narzędzia łączą się i wzmacniają i w ramach którego VET jest rozwijane na wszystkich

poziomach jako istotna część uczenia się przez całe życie i jest ściśle powiązane z wykształceniem ogólnym. Należy położyć nacisk na włączenie partnerów społecznych i organizacji sektorowych we wszystkie etapy prac i na przekazywanie krajowych doświadczeń, tak by zostały wykorzystane w pracy na rzecz rozwoju na szczeblu europejskim.

2. Środki są dobrowolne i powinny być przyjmowane w ramach współpracy opierającej się na inicjatywie oddolnej.

ZGADZAJĄ SIĘ, że

Priorytety z Kopenhagi i Maastricht pozostają w mocy i powinny w czasie następnej fazy zostać udoskonalone w następujący sposób:

1. Polityka skoncentrowana na poprawie atrakcyjności i jakości VET

Państwa członkowskie powinny przywiązywać większą wagę do wizerunku, statusu i atrakcyjności VET. Wymaga to:

- ulepszonego poradnictwa przez całe życie służącego lepszemu uwzględnieniu możliwości i wymogów VET oraz możliwości i wymogów życia zawodowego, w tym zwiększonego poradnictwa zawodowego, informacji i doradztwa w szkołach;
- otwartych systemów VET, oferujących dostęp do elastycznych, zindywidualizowanych ścieżek i tworzących lepsze warunki do podjęcia pracy, przejścia do dalszych etapów edukacji i szkoleń, w tym kształcenia wyższego, i wspierających nabywanie umiejętności przez dorosłych na rynku pracy;
- ścisłych związków z życiem zawodowym, zarówno w przypadku wstępnego, jak i ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego, a także zwiększenia możliwości uczenia się w miejscu pracy;
- promowania uznania kształcenia nieformalnego i kształcenia incydentalnego w celu wspierania rozwoju kariery i uczenia się przez całe życie;
- środków w celu zwiększenia zainteresowania i uczestnictwa mężczyzn lub kobiet w tych obszarach VET, w których są oni/one niedostatecznie reprezentowani/reprezentowane, na przykład kobiety w dziedzinie techniki;
- rozwijania i podkreślania doskonałości w nabywaniu umiejętności, na przykład przez stosowanie norm na poziomie światowym lub organizowanie konkursów umiejętności. ⁽¹⁾

Poprawiając atrakcyjność i jakość VET, należy położyć większy nacisk na lepsze zarządzanie systemami VET i dostarczycielami programów VET ⁽²⁾. Oznacza to:

⁽¹⁾ Takich jak europejski konkurs umiejętności, który zostanie zorganizowany w Holandii w roku 2008 oraz światowe konkursy umiejętności organizowane co dwa lata.

⁽²⁾ Główne postulaty na wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej (dok. 7620/06).

- reagowanie na potrzeby poszczególnych osób i na potrzeby rynku pracy, łącznie z przewidywaniem potrzeb w zakresie kwalifikacji. Należy zwracać szczególną uwagę na potrzeby małych i średnich przedsiębiorstw;
- zapewnianie jakości na poziomie kraju i poprawę jakości zgodnie z konkluzjami Rady w sprawie zapewniania jakości w VET [...]; (*)
- zwiększanie publicznych i prywatnych inwestycji w VET poprzez rozwój zrównoważonych i wspólnych mechanizmów finansowania oraz zrównoważonych i wspólnych mechanizmów inwestycyjnych;
- zwiększoną przejrzystość systemów VET;
- większą rolę przywódczą odgrywaną w strategiach krajowych przez instytucje lub dostawców szkoleń;
- wysoko wykwalifikowanych nauczycieli i szkoleniowców, którzy ustawicznie doskonalą swoje umiejętności zawodowe;
- aktywne partnerstwo różnych osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji i uczestników, w szczególności partnerów społecznych i organizacji sektorowych na szczeblach krajowym, regionalnym i lokalnym.

2. Rozwój i wdrożenie wspólnych narzędzi VET

Należy dalej rozwijać wspólne europejskie narzędzia, tak aby zmierzać do utworzenia europejskiego obszaru VET i wspierać konkurencyjność europejskiego rynku pracy. Celem powinno być udostępnienie uzgodnionych narzędzi do 2010 r.

Dalsze rozwijanie:

- a) wspólnych europejskich narzędzi specjalnie przygotowanych dla VET, poprzez:
 - rozwijanie i testowanie europejskiego systemu punktów w dziedzinie VET (ECVET) jako narzędzia kumulowania i transferu punktów, z uwzględnieniem specyfiki VET i doświadczeń zdobytych w czasie stosowania europejskiego systemu transferu i kumulowania punktów (ECTS) w szkolnictwie wyższym;
 - zwiększenie współpracy w dziedzinie poprawy jakości przez stosowanie europejskiej sieci zapewniania jakości VET (ENQA-VET) w celu wypracowania wspólnego podejścia do zapewniania jakości oraz budowania wzajemnego zaufania. Należy kontynuować współpracę ze szkołami wyższymi;
- b) wspólnych europejskich narzędzi, w których VET odgrywa znaczącą rolę, poprzez:
 - rozwijanie i testowanie europejskich ram kwalifikacji (EQF) opartych na wynikach nauczania, zapewniając równe traktowanie i lepsze powiązania pomiędzy sektorem VET a sektorem szkolnictwa wyższego oraz uwzględniając międzynarodowe kwalifikacje sektorowe;

- dalsze rozwijanie EUROPASS jako jednolitych europejskich ram przejrzystości i narzędzia uznawania kształcenia nieformalnego i kształcenia incydentalnego, tak aby wesprzeć i uzupełnić wprowadzanie europejskich ram kwalifikacji i ECVET.

Wdrożenie:

- a) wspólnych europejskich narzędzi specjalnie przygotowanych dla VET, poprzez:
 - uczestnictwo w testowaniu ECVET i ułatwianie jego wdrożenia;
 - korzystanie z zasad leżących u podstaw wspólnych ram zapewniania jakości, o których mowa w konkluzjach Rady w sprawie zapewniania jakości w VET z maja 2004 r., w celu propagowania poprawy jakości i szerszego uczestnictwa w sieci ENQA-VET;
- b) wspólnych europejskich narzędzi, w których VET odgrywa znaczącą rolę, poprzez:
 - powiązanie krajowych systemów lub ram kwalifikacji z systemem EQF;
 - wspieranie krajowych systemów kwalifikacji przy wprowadzaniu międzynarodowych kwalifikacji sektorowych, wykorzystując EQF jako punkt referencyjny;
 - propagowanie szerokiego stosowania EUROPASS.

3. Doskonalenie wzajemnego uczenia się

Konieczne jest bardziej systematyczne podejście do wzajemnego uczenia się, współpracy i dzielenia się doświadczeniami i *know-how*. Należy to ułatwiać przez:

- wspólne pojęcia i definicje uzgodnione na szczeblu europejskim, tak aby uczynić krajowe rozwiązania, modele i normy bardziej zrozumiałymi;
- fundusze Komisji na badania i przeglądy dotyczące konkretnych tematów, tak aby pogłębić zrozumienie europejskich systemów i wzorów działań związanych z VET oraz ich powiązania z rynkiem pracy i innymi sektorami edukacji;
- monitorowanie przez Komisję sieci, wymiany przykładowych wzorców i rozwój mechanizmów, które można wykorzystać do propagowania wiedzy i kompetencji;
- systematyczne i elastyczne ramy wspierania działań w zakresie kształcenia partnerskiego w dziedzinie VET. Ramy powinny również wspierać zdecentralizowane kształcenie partnerskie.

Odpowiednie i spójne dane i wskaźniki mają kluczowe znaczenie dla zrozumienia, co dzieje się w ramach VET, dla wzmocnienia wzajemnego uczenia się i dla stworzenia podstaw polityki szkoleń opartej na dowodach naukowych.

(*) Konkluzje w sprawie zapewniania jakości w VET (dok. 9599/04).

Do czasu następnej ministerialnej konferencji poświęconej tej kwestii, która odbędzie się w 2008 r., Komisja powinna:

- zwracać szczególną uwagę na poprawę zakresu, precyzji i wiarygodności statystyk dotyczących VET, tak aby możliwe było szacowanie postępów w rozwoju VET;
- zwracać uwagę na rozwój elementu VET w spójnych ramach wskaźników i wzorców; ⁽¹⁾
- zwracać szczególną uwagę na rozwój informacji statystycznych dotyczących inwestowania w VET i jego finansowania.

Najlepszym sposobem osiągnięcia tego celu byłoby wykorzystanie i łączenie w najkorzystniejszy sposób istniejących danych przy zagwarantowaniu odpowiednich danych krajowych/regionalnych na temat VET oraz spójności i porównywalności z innymi danymi dotyczącymi edukacji i szkolenia.

4. Włączenie wszystkich zainteresowanych stron

Sukces procesu kopenhaskiego zależy od aktywnego zaangażowania wszystkich stron zainteresowanych VET, w tym w szczególności partnerów społecznych na szczeblu europejskim i krajowym, organizacji sektorowych i dostawców VET. Wymaga to:

- spójnych i zrozumiałych informacji o procesie, jego podstawach, priorytetach i działaniach oraz skutecznego transferu wyników;
- aktywnego uczestnictwa zainteresowanych stron we wszystkich etapach procesu, na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- nacisku na zaangażowanie dostawców VET, nauczycieli i szkoleniowców w testowanie i wdrażanie wyników procesu;
- zaangażowania, w odpowiednich przypadkach, uczących się i ich organizacji na szczeblu krajowym i europejskim.

WZYWAJĄ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE I KOMISJĘ W RAMACH ICH KOMPETENCJI

do wdrożenia procesu kopenhaskiego przez:

- efektywne wykorzystanie funduszy strukturalnych w celu wspierania reform VET na szczeblu krajowym;
- planowe wykorzystanie nowego programu uczenia się przez całe życie, tak aby wspierać ten proces, w szczególności przez innowacje, testowanie, eksperymenty i wdrażanie;
- aktywne uczestnictwo właściwych agencji, organów i komitetów wspólnotowych;
- ścisłą współpracę z Eurostatem, OECD, CEDEFOP i ETF w dziedzinie statystyki, wskaźników i wzorców;
- wymianę informacji, wiedzy i wyników z państwami trzecimi, szczególnie z państwami objętymi rozszerzoną europejską polityką sąsiedztwa. Należy pogłębić współpracę z dobrze radzącymi sobie krajami i z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak OECD.

Należy zapewnić wszystkim państwom członkowskim prawo uczestnictwa w tych pracach.

Przygotowując roczne sprawozdanie z wykonania krajowych programów reform w ramach strategii lizbońskiej, należy zwrócić szczególną uwagę na postępy w dziedzinie VET.

Zintegrowane sprawozdanie z dwóch lat na temat wykonania programu prac „Edukacja i szkolenia 2010” powinno zawierać oddzielną część dotyczącą VET, pozwalającą na monitorowanie postępów i określanie najważniejszych wyników, które należy przedstawić Radzie Europejskiej.

⁽¹⁾ Konkluzje Rady z dnia 24 maja 2005 r. dotyczące nowych wskaźników w dziedzinie kształcenia i szkoleń (Dz.U. C 141 z 10.6.2005, str. 7).